

Jakab István

Magas kőfal

Gondolataiba mélyedve ödöng a református kollégium előtt. Fel-le sétál a járdán, olykor nekidől a hatalmas vaskaput tartó falnak, de nincsen sokáig nyugta: mozgásba hozzák nyugtalan lábai és gondolatai. Néhány lépéssel bent lehetne az iskolakertben is; de ott nem találkozhat senkivel, akitől valamit megtudhatna.

Neki pedig most ez a célja. Nem tud otthon ülni internátusi szobájában. Izgatja, mi lesz este. Ezt neki tudnia kell, hogy előre eldönthesse, mit tegyen majd. Nem csupán róla van szó, hanem a sárospataki református gimnáziumról. A gimnázium ifjúságáról. Ő maga csak nyolcadikos gimnazista, de a diákönkormányzat elnöke. S ez a körülmény igen megnöveli most a felelősségét. Este a polgári iskola tornatermében békenagygyűlés lesz. A gimnázium tanári karát és diákságát is meghívták rá. Az igazgató úr délelőtt értesítette a meghívásról, s ő kihirdette a diákoknak: vacsora után sorakozó, s testületileg mennek a nagygyűlésre. Természetesen a tanári kar is megy, csak éppen külön testületként, a pedagógus-szakszervezet

egységeként. A diákok az ő gondjaira és felelősségére vannak bízva. Így szokás ez már Patakon, amióta a demokrácia – amelyet az utóbbi időben inkább gyengíteni, mintsem erősíteni igyekeznek a hatóságok – beköszöntött. Így vesznek részt minden nyilvános megmozduláson: ünnepélyen, felvonuláson. Joga van a diákönkormányzatnak bizonyos önállósághoz, de a jogok gyakorlása kötelességekkel is jár, mint például ezeknek a közös részvételeknek a megszervezése; a rend, fegyelem fenntartása és egyebek. Formailag független a diákönkormányzat a „külső szervektől” is: nem irányítja „politikailag” az országos diákszövetség. Megpróbálta ugyan hatáskörébe vonni az egyházi iskolák diákságát is, de ez sikertelen kísérletnek bizonyult. Azokat a református iskolákat, amelyeknek diáksága csatlakozni akart, az állam és az egyház közötti megegyezésre hivatkozva visszautasították az állami szervek. Ők, patakiak meg nem is voltak hajlandók kérni a csatlakozást. Önkormányzatuk tehát csak a tanári karnak, illetve az iskola igazgatóságának tar-

tozik bizonyos felelősséggel. A tanárok nagyvonalúak; toleránsak, ha szükség van rá; az önkormányzat pedig cserébe leveszi a vállukról a szervezés és fegyelmezés gondjának nagy részét.

De bármennyire független is az iskola a „külső szervektől”, a közigazgatással és a társadalmi szervezetekkel illik együttműködni. Nem húzhatja ki magát a közös ünnepélyen való részvétel alól sem. S ez a békenagygyűlés is ilyen. Az ifjúsági szervezet rendezi, állítólag a megyei ifjúsági szervek kezdeményezték, de a kivitelezésében a pataki kollégium vállalja a főszerepet. A népi kollégium... A diákelnök nem tud megbarátkozni ezzel az intézménnyel. Nem, mert Patakon ez a kommunista párt előőrse. Máshol az a baj a népi kollégistákkal, hogy nem eléggé bolsevikok, inkább a parasztság érdekeinek propagálói. No, hát itt nem! A szegényebb falusi diákokat igyekeznek megnyerni anyagi segítséggel, de cserébe a lelküket kéri. „Vezéreikkel”, noha diákokról van szó, a tanárok sem mernek ujjat húzni. Ha főkolomposok nem járnak órára – „politikai elfoglaltságuk miatt” –, a tanárok ezt szó nélkül tudomásul veszik. Senki nem vonja őket felelősségre. Csak ő hadakozik velük. Megteheti: nem függ tőlük. Neki két

hazát adott végzete – jutnak sokszor eszébe Tompa sorai. Ha egyikben nem lesz maradása, ott a másik. Pataktól 15 kilométerre, keletre, a határon túl. Ez azonban most csak lehetőségként merül fel benne. Igaz, többször megkérdezték már tőle fenyegetésképpen, amikor áthúzta a nékoszosok számításait, hogy akar-e menni egyetemre. Azon az áron nem, hogy eladja magát és az iskoláját. Ilyenkor – némi lelkiismeret-furdalással – a teológiára gondolt mint mentsvárra. Fel is ajánlottak ott neki egy ingyenes helyet, s amikor ő azzal a feltétellel vagy inkább kétséggel fogadta el, hogy nem biztos saját magában, azzal nyugtatták meg: ha az Isten azt akarja, hogy pap legyen, akkor úgyis az lesz; ha meg nem, akkor úgysem lesz az. Hát igen, a predestináció. Ez egyelőre megnyugtatta.

Most azonban nyugtalan volt. Nem a saját sorsa miatt. Leste az ismerősöket; próbálta belőlük kipréselni az információkat. – Mit hallottál az esti nagygyűléssel kapcsolatban? – állt nekik. Újhely felől ugyanis rossz hírek keltek szárnyra: Patakon Mindszenty hercegprímás és Bartha plébános ellen akarnak tüntetni.

Mindszenty József ügyén nem tudott eligazodni. Ahogy sok más ember sem. De az nem volt számára mellé-

kes, hogy a katolikus egyház magyarországi fejről van szó. Bartha plébánost meg bátor embernek tartotta. Kommunistaellenes prédikációit ő is többször meghallgatta néhány diáktársával. Megtörtént, hogy vasárnap kilenc órakor a katolikus templomba ment, tíz órakor a reformátusba. De itt most nemcsak Mindszenty és Bartha személyéről volt szó. Nem is csupán az elvekről. Hanem arról, hogy egy református gimnázium tüntessen két katolikus pap ellen. S ha arra gondol, hogy a gimnázium ifjúságának körülbelül negyedrésze katolikus, s ezeket neki papjuk és főpapjuk elleni tüntetésre kellene vinnie, lelkiismerete is háborogni kezd. Hogy állhatna ő ezzel a diáktársak elé?

Akikkel eddig beszélt, mindnyájan azt mondták: bűzlik valami a gyűlés körül. A nékoszosok között akadtak olyanok is, akik csak kényszerből éltek a népi kollégium adta lehetőségekkel; ezeket bizalmasan szóra lehetett bírni. – Mi is készülünk a békegyűlésre – mondta egyikük –, de nagy a titkolózás körülötte. A vezetők csak egymás közt tárgyalnak a részletekről, minket nem tájékoztatnak. Nem játszanak nyílt kártyákkal. – Egy másik szerint a megyei küldött elkottyanott valamint a tüntetésről is.

Az elnök elindult az igazgatói hivatal

felé. Tudta, Szabó Gyula igazgató urat még bent találja. Amikor közölte vele aggályait, s tájékoztatta a szállongó hírekről, az igazgató elképedt.

– Minket békenagygyűlésre hívtak, mi békenagygyűlésre megyünk – jelentette ki, amikor egy kissé összeszedte magát.

Ez a jóhiszemű pedagógus még nem ismeri a mai módszereket. De mit tegyen majd ő, a diákelnök, ha ott szólítják fel őket váratlanul a tüntetésre? S mit csináljon az ifjúság? Ezeket a kérdéseket hangosan is feltette igazgatójának.

– Én azt a ti lelkiismeretekre bízom – mondta az igazgató.

Hát ez a legkönnyebb – gondolta az elnök, de annyira tisztelt igazgatóját, hogy a már majdnem megjegyzéssé formálódott véleményét magába fojtotta. Kifelé menet már meg is értette az igazgató urat. Hogy a tüntetés ötletével nem értett egyet, az nyilvánvaló volt a megdöbbenéséből. Demokratikus érzülete viszont nem engedte meg, hogy a diákságnak megtiltson olyasmit, amit az esetleg helyesnek lát. Én meg bízom a lelkiismeretükre... – dohogott tovább. Vigyem a diákokat oda, mint valami birkanyáját, s majd azok ott kezelésbe veszik őket. Nem, ez így nem lesz jó. De a gyűlésre el nem menni sem lehet. Hátha nem

történik semmi csalárdság, hanem egyszerű békegyűlésről lesz szó... Ha nem mennek el, évekig hallgathatja az iskola a „bírálatokat”. A döntés órá maradt. Neki kell vállalnia a felelősséget. Úgy kell döntenie, hogy a kecske is jóllakjék, a káposzta is megmaradjon. Érezte, hogy ez most nem lesz könnyű.

Amikor a gimnázium osztályait útnak indította a polgári iskola felé, arra az elhatározásra jutott, hogy a diáktársakat egy tömbben ülteti le: ne legyen nagy szóródás a teremben. Minél rugalmasabban lehet őket mozgatni, annál jobb. Csak azt nem tudta elképzelni, hogy szükség esetén hogyan hozza tudomásukra: maguk döntenek arról, tüntessenek-e, vagy ne. Előre nem akarta ezt közölni velük; miért riasztaná meg őket esetleg egy rémhírrrel? De ha ott hozza ezt a tudomására majd az elbizonytalanodott tömegnek, vajon nem lesz-e késő? Érezte, hogy ezt úgy kell tudtára adnia a diákságnak, hogy az latolgatás nélkül dönthessen. Csak azt nem tudta még, hogyan tegye ezt.

A szónokok nem sokáig hagytak kétséget afelől, mi a céljuk; először csak általánosságban beszéltek arról, hogy az ifjúság sem maradhat passzív ezekben a sorsdöntő években, napokban, „nem vonulhat passzív rezidenciába”,

jelentette ki a gimnazisták derűtségére egy tanítóképzős, aki latin szavakat talán csak katolikus temetéseken hallott. A *rezisztencia* szót meg valami politikai gyűlésen hallhatta.

Amikor elhangzott a felszólítás is – „Menjünk tüntetni Mindszenty ellen Bartha plébániája elé!” –, az elnök az elsők között ugrott ki az ajtón. – Gimnázium, sorakozó! – hallották csakhamar a hangját a kisodródó diákok. Némelyek egykedvűen álltak be a sorba, másoknak az arcukra volt írva, hogy szeretnének inkább valahol másutt lenni. A sürgető szavakra azonban – ha kelleetlenül is – odaténferegtek osztályukhoz.

A gimnázium már felsorakozva állt, de az ajtón még jöttek kifelé a gyűlés résztvevői. Gyorsan cselekedni kell, határozta el az elnök, s jól hallható hangon így szólt a diáktársakhoz:

– Most pedig mindenki azt tegye, amit helyesnek tart!

Szeme a keskeny udvar magas kőkerítésén akadt meg. Gondolkodás nélkül döntött. A szavait fogadó dermedt csendben megindult a kőfal felé. Csak akkor hasított tudatába a felismerés, mire vállalkozik. Ő, aki testnevelésből mindig az ügyetlenebbek közé tartozott, át akar ugrani ezen a magas falon? Ő, aki gátfutáskor sorra döntögette fel a gátakat? Mi lesz, ha nem

sikerül? Nevetség tárgyává válik. De lábai már futásra váltottak, s minden erejét beleadta a lendületbe. Az elrugaszkodás után megkapaszkodott a fal tetejében. Sikerülnie kell! – bízta magát, s csodák csodája, sikerült a két lábát is felhúznia. Ugrás lefelé – s a szomszéd ház kertjében volt. Szinte maga sem akarta elhinni, ami történt. Próbált tájékozódni a sötétben; izgatottan keresve a kijutást az ismeretlen telekről. Szerencsésen kiért a várba vezető széles utcára, de csak a várkertben lélegzett fel. Csakhamar néhány osztálytársába botlott. Ők „legálisabb” úton jutottak a várkertbe. Tőlük tudta meg, hogy a gimnáziumi osztályok az ő „falugrása” után pillanatok alatt szétszéledtek.

Másnap tájékozódott a történetekről. Egypáran „passzív rezidenciába vonulva”, oldalról figyelték az eseményeket. Azok mondták el, hogy a plébániát Bartha plébános vasvillás hívei őrizték. Az ablakok sötétek voltak, a plébános nem fogadta gyertyafénnyel a népi kollégisták és a hozzájuk csatlakozó ifjak jelszavait.

Visszagondolt a tegnap estére. Amikor lelki szemei előtt megjelent a magas kőfal, hihetetlennek tűnt fel, hogy ő azt átugrotta. Mégis ez történt. Arra gondolt, hány kőfal mered akadályként az életben, az ember elé. Ledön-

teni ugyan egyedül nem tudja őket, de szerencsére átugorhat rajtuk. Hogy miért éppen ezt a furcsa módját választotta a távozásnak? Azt saját magának sem tudta megmagyarázni. Nem tervezte ő ezt, csak akkor villant fel benne az ötlet, amikor már cselekednie kellett. Kimehetett volna az udvarból a kapun is, de akkor egyszerűen csak „köddé vált volna”. Igen, az a mód állt volna közelebb a szökéshez, nem ez. Márpedig ő nem szökni akart, hanem – távozni. A fal átugrása így figyelemfelhívás lett: jóérezsű embernek nem szabad részt vennie ebben az „akcióban”.

De gondolatait nem a „nagy ugrás” kötötte le. Ez a „teljesítménye” – úgy érezte – eltöprel egy tény mellett, amely elégedettséggel töltötte el a lelkét: a református gimnázium nem tűntetett.

Szathmáry Zoltán

Az Idő

Sűrű ködként mindent ellepek
körülölelve, magamba fogadlak:
nekem előre - hátra értelmetlen.
Semmi kezdete, végtelen minden,
Én vagyok a nappal s az éjura,
múlás, teremtés egy-egyléptem,
nyomomban olykor semmi
nem maradhat egészben, épen,
lehet az érc avagy gránit
finom porként hinti a szél,
ahogy pallosom lesújt
mindenre,
mi eddig békésen élt,
s majd talán élni fog.
Nem döntök, végrehajtok.
Palástom árnyékába burkolva
törékeny lett most a kemény,
fakó, mi egykor színes volt.
Csókom nyomán fogynak a szavak,
mélyülnek sok arcon a ráncok,
mégsem tiszteltek, nem vigyáztok,
apró szemként a homokórában,
inkább kevesebb ideig halandóként,
pedig Én vagyok a legnagyobb Úr!

Szilágyi László

Fellegekkel érkezem

A szürke fellegekkel érkezem
Áhítattal a gönci tájra.
Honi mezőktől elszokott szemem
Némán mered a dús határra.

Virágok pettyezik a réteket.
Hullámzó arany búzatenger
És pipacsszájú kísértetek
Ölelkeznek víg szerelemmel.

Árokszegélynél arcra borulok.
Aranyárfolyam aranyalappal.
Lég zenél fülbemászó dallamot,
Gyümölcsfák állnak zöld kalappal.

Dördül az ég. Mélyszürke fellegek
Dúsult terhüket földre öntve,
Esővel áztatják a teret,
Termővé téve mindörökre.

Hidasnémeti, 2003. július 19.

Halászi Aladár

Hosszú az út hazáig

Sehol annyi szeder nincs a világon, mint a nagynénémék falujának határában. Oda szegődtem a nyárra teheneket legeltetni, nyaralni is egy kicsit. A Dereszlán, Henyén, a Kápolnádombon még a kilátás is megvolt, nem úgy, mint a Sifra alján, de ez utóbbi helyen szebb volt a termés. A vasúti árok partján is jócskán találtam, de a mozdony veszélyes lett volna a tehenekre. Leginkább a Henyére szerettem járni velük, mert ott sok kukoricás kapaszkodott a domboldalra, bennük a gazdák a kapanyélbe. Ha egyeltek, akkor szár is akadt. Már ismertek és kiabáltak, ha nem akarták a kivágott szárát összeszedni, etessem meg én a tehenekkel, ne húzgáljanak a kökényes, akácós árokparton, ha nem muszáj. Azért is jól éreztem magam ott, mert naponta elképzélhettem a szabadságharc itt sokszor elmesélt ütközetét, hosszan nézve a kis templomot a másik domb tetején. Mindig új hadicselt eszeltem ki az ellenség kárára. A végén géppuska, repülő is pusztította soraikat. Az egyik gépben én voltam a bomba kidobáló.

A két tehén mindig éhes volt, hát csak evett. Mint a pusztaiak, olyanok voltak: szívósak, erősek, csontosak. Hentente megjárták a szomszéd falu malmát fuvarban. Ilyenkor engem is elvitt néném világot látni. Augusztus végére annyira összebarátkoztam a tehenekkel, hogy abbahagyták az abrakolást fejésük közben, ha meghalották a hangom az ólajtóban.

Eljött a búcsúzás ideje a nyártól, nénéméktől, a domboktól, tehenektől. Unokatestvéremék délre jöttek haza a szőlőből aznap, hogy útra bocsássanak. Megmosdattak, majd kétszer is leöntöttek az udvar közepén a naptól felmelegedett veder vízzel. Kiszedték a legkisebb tüskét is a talpamból, tenyeremből, friss kötést tettek a már csaknem begyógyult lábujjamra, amelyről nyaranta lejött a köröm valahogy. A legújabb körömöm a Lámpásának köszönhettem: az övé volt felül.

Az ebédre meghívták Magdit is, aki szeretőjének mondott. Hányszor boldondított, hogy nem megy máshoz feleségül, csak hozzám.

– El is mondtam a cukorgyárban a lányoknak, hogy én már választottam vőlegényt magamnak – állított be a nyárikonyhába. Ugye írsz majd nekem? Mikor jössz értem el?

– Majd a karácsonyi szünetben – mondtam mosolyogva, de a későbbi emlékezések szerint fülig pirulva. Komolyan vehettem a dolgot, mert a szomszéd bácsitól megkérdeztem, igaz-e, hogy fiatalabb ő is a feleségénél vagy tizenkét évvel.

– Nofene! – volt a válasz. – Mi ütött beléd? Halkabban, mert ha Mári néned meghallja, megharagszik.

Nem tudtam elképzelni, mi lehet sértő e kérdésben.

– Hát idesüss! Hat évvel vagyok idősebb a feleségemnél. Ha te ezt méregeted, neked szeretőd van.

– Van.

– Ki?

– Magdi!

– Most már értem. Ha sok paszulyt eszel, nagyra nősz, elveheted feleségül. Nekem is mondta, hogy ilyen derék legény kell neki, mint amilyen te vagy.

Ízlett ebédre a paprikás csirke, de nem tudtam, mennyi paszulytól nőhetnék nagyra karácsonyig. Ebéd közben köszönt be Károly bácsi.

– No, hol van a gróf úr? A hintó előállt. Tessék beszállni!

– Várjál már, Károly! Még nem is mondtuk, hogy te fogod vinni a kasszálóig. Onnan már nem olyan messze van a Tisza. Napszálltaig elérheted a révet – fordult felém néném.

A két ló valóban ott állt a szekér előtt a kerítés mellett az úton. Farkukkal, lábukkal sűrűn csapkodtak.

A nagy pohár víz után néném mosolyogva kacsintott lányaira:

– Hozzátok már be azt a csomagot, hadd lássuk, milyen vőlegénynek való ez a fiú!

Gyanítottam, hogy az a csomag, amelyet a szekrény aljára süllyesztettek, valami vásárfia lesz, a fizetségem, de nem néztem meg közelebről. Egy öltöny volt. Néném biztosra ment a méretben, mert néhány napja egymás mellé állított bennünket Magdi öccsével. Jóska volt hát a próbababa. A kockás mintázat nagyon tetszett, és az az új illat! Szinte belebódultam. Megforgattak huszonnyolcszor, dicsérték a ruhát, a legényt, míg Károly bácsi sürgetőleg nem mondta:

– Azért meleg van még erre az öltönyre, meg aztán a hintón trágyát vittem délelőtt a tarlóra. Jó lenne már indulnunk.

Gyorsan visszacsomagoltuk az ajándékot. Magdi egy könyvet tett az öltöny két része közé:

– Ezt azért hoztam, hogy emlékezz

rám, ha olvasod. Aztán írd! Tudsz már levelet írni?

– Hogyne tudnék! Az iskolában már írtunk a barátunknak.

– El is küldtétek?

– Nem. Az a levél a füzetben maradt.

– Kisfiam! – szakította meg néném a beszélgetésünket. – Mondd meg édesanyádéknak, hogy a jövő héten elmegyünk hozzátok. Legyél otthon is jó fiú! Ha akarsz, a következő nyári szünetben is eljöhetsz. De mit beszélek? Karácsonykor. Igaz, Magdi?

– Bizony, mi már megegyeztünk – kedvesen, mosolyogva ölelt meg, majd a többiektől én búcsúztam gyorsan. Az ólajtón is bedugtam a fejem. A két tehén állva kérődzött. Egyszerre fordultak felém. Akkor biztos voltam benne, hogy az orrukon kiadott zöngé a köszönésük volt.

A türelmetlen lovak nagyot rántottak a szekeren. A cukroszákba is becsomagolt öltönyt az ülés alá tettem, rá a lábam gyengéden, hogy ne csúszkáljon a deszkán. A kanyarig még visszavisszaintettem, aztán balról fordultunk, a hídhöz vezető útra. Kevés szóval zavartuk egymást. Én otthon jártam már a barátokkal, Károly bácsi meg az utat nézte, a lovait szolongatta.

– Aztán tudsz-e gyűjteni, villázni? – rezzentett meg váratlanul, gondolata-

imhoz végképp nem illő kérdésével.

– Tudok hát! A nagymama rétvén is gyűjtöttem már lucernát.

– Ez más lesz, sarjú sás a legtöbbször. Csúszik-mászik. Nehezebb mesterség, mint lucernát gyűjteni.

Fészkelődni kezdtem, hogy megmondom, erről nem volt szó, hanem mégiscsak be kell bizonyítanom, ehhez is értek.

– A cséplőgépnél már kévét is adogatam – kezdtem a szóbeli bizonyítást.

– A kazal aljáról, vagy a tetejéről? – igyekezett megfogni az öreg.

– Innen is, onnan is – feleltem önérzétesen.

– No, jó, majd meglátjuk.

Elhallgattunk. A lovak egyenes tempóban vittek Károly bácsi célja felé, utam feléig. A távoli csonka torony oly közelnek tűnt, hogy az óráját is látni véltem. Szép tiszta, csendes idő volt. A kanyargós út számtalan árkon, ereskén keresztül vezetett. Némelyikben térdig érő víz poshadt. Néhány seregély raj húzott el fölöttünk uszonnára igyekeztén a szőlőkbe. Víjjogó sirályok kedveskedtek éktelen hangjukkal, míg a vadkacsák és búbicek egy másik szólammal kapcsolódtak be a nyárvégi koncertbe. Csak egy-egy forgószél kavarta meg a nyugodt levegőt, visszahozva a szekér közelébe messze járó

gondolataimat. – Ha felfogna s hazavinne csomagostul, de jó lenne! – ábrándoztam. A lovak is felfigyeltek a jelenségre. A fiatalabbik felhorkant, az idősebbik csak a fülét hegyezte. Nem messze tőlünk suhant el felfogva és leejtve néhány maréknyi szénát. Az egyik gazda gereblyéstül hasalt az egyik rudas szénán, el ne vigye a szél. A többiben sem tett kárt, elenyészett a közeli tó fölött. Elnevettem magam.

– Mit nevetsz magadban? – törte meg a csendet Károly bácsi. – Nem nevetni való ez. Ha téged kapott volna fel ruhástul?

– Nem ezt nevettem, csak eszembe jutott, hogy a kaszáló szomszédunk egyszer beszélt a széllel.

– Bolond a szomszédotok? Mit mondott neki? – kérdezte érdeklődést mutatva.

– Ó, nem! Gyűjtött. A szél feltámadt és minden rendet összekuszált, hordta át a mi földünkre. Erre föltartott egy villahegynyi szénát: ezt elviheted, de a többihez ne nyúlj! – kiabálta.

– Vicces ember, de a széllel nem lehet alkudni – zárta le a beszélgetést egy időre az öreg.

Négy felé járhatott az idő, amikor megérkeztünk útítársam sásasához. Kifogta a lovakat, a lócsőhöz kötötte, majd egy öltésnyi szénát vetett a saroglyára, hadd

szórakozzanak, míg ő gyűjt, azaz míg gyűjtünk.

– No, hajtod vagy kaparod? – tálalta föl a lehetséges munkafogásokat két kezében tartva a villát és a gereblyét.

– Hajtom – választottam a nehezebbet. Két rendet fel is szedtem, de a mihamarabbi búcsúzás legjobb módját igyekeztem kieszelni, mert tudtam: a révész napszállta után aranyért se visz át a Tiszán. Az egyik haragosa azt terjesztette róla, hogy nem tud úszni se. Igaza lehetett, mert ha erősebb szél söpört végig a vízen, nem ült csónakba, pedig akkora ladikja volt, mint egy bárka. Nem könnyen borította volna föl a felénk járatos legerősebb szél sem. Ki is találtam, hogy az igazat kell mondanom, azt, hogy félek a révész következetességétől, ezért köszönöm a hintón való utazást, de már mennem kell. Amikor megszólaltam, mégis csak annyit sikerült céloim felé lépnem, hogy maradtam.

– Károly bácsi, én már mennék.

– Hát felétek ilyenek a legények? Kifog rajtad ez a kis munka? No, majd én gyűjtöm, te gereblyézd!

Szégyelltem magam, de nem szóltam semmit.

– Tudod, mit? – állt elő egy újabb tervvel az öreg. – Inkább rakjuk fel az előző kaszálásból itt maradt kis boglyát,

aztán mehetsz. Egy trappra a révhez érsz, hisz jó hosszú lábú gyerek vagy. Rögtön be is fogta a lovakat, hogy a boglyához állhasson a szekérrel. Tényleg nem volt nagy csomó, de úgy éreztem, hogy most már igen itt van az ideje az indulásnak. Nem fogadtam el az uzsonnára invitálást sem, hanem hónom alá kaptam a csomagomat és útnak eredtem. Csak vagy tíz lépés után fordultam vissza:

– Csókolom, Károly bácsi!

– Isten áldjon! Köszönöm a segítséget. Mit mondjak Magdinak? – kiáltott utánam.

– Semmit, majd megírom neki levélben – büszkélkedtem újra tudományommal. Többé nem néztem hátra. Tisztában voltam vele, hogy az öreg jobbik lovának is sok volna három trappra is a révig az út. Nekilódultam. Az erecskéket, árkokat átugorva igyekeztem lenyesni a szekérút kanyarjait. Az egyik csatorna szélesnek tűnt, így visszamentem az útra. Ahol keresztezte egymást az út és a csatorna, a híd sás, nád és a sokféle hasított vilámsújtott fűzfa darabjaiból készült. Nem andalodtam el a virágok szépségén, az estefelé törvényszerűen fölerősödő békakonzerten sem. Háttal a napnak haladtam, és egyre félelmetesebben növekedtek a nádak árnyékai. Az enyém is óriásira nőtt már.

A velünk átellenben lévő faluba érvén a cséplőgép hangját hallottam meg. Belevegült ebbe a csorda bőgése és a hazafelé menetelő libarajok gágogása. Mellettem biciklisek húztak el, bizonyára a jobb parti másik faluba siettek. Mire a nap leszállt, ott voltam a révben. Már a töltésről kiabáltam: – Pista bácsi, hé! Tessék átjönni értem! Pista bácsi, hé! Láttam, hogy viszi haza az evezőit, ami nála az aznapi munkabeszüntetés könyörtelen biztos jele. Nagyon megijedtem, de újra feltámadt a reményem, amikor megállt. Még hangosabb kiáltozásba kezdtem, de hiába. Elindult haza. Szóltam még néhányszor, de nullára apadt reménnyel. Gyerektől szokatlan átokkal búcsúztam tőle: öntsön ki az árvíz! Ha őt, akkor bennünket is elvisz a víz, de ebben a percben mindez nem volt lényeges összefüggés.

Tudtam arról, hogy a szomszéd faluban komp is jár a Tiszán. Ha nem sietek, azt is lekésem. Hogy nem tud járni senki ilyenkor a vízen, pedig a harca épp most kap a legjobban. Ezt idősebb unokatestvéremtől hallottam, aki nagy horgász. Nem egyszerűen futás kérdése volt, hogy elérjem a kompot. Nem jártam még arra. Tudtam ugyan, hogy a töltés a legbiztosabb, de nagyon elkanyarodik a víztől, széles árteret hagyva az áradásnak.

Mentem a parton bukácsolva. A hold sem világított, csak a Göncölszékér görbe rúdja mutatta, hogy ő is másfelé megy. Egy ösvényre találtam, amely párhuzamosan futott a parttal. Kissé megkönnyebbültem, de a lehajló ágak, az átfutó szederindák kiszaggatták öltönyöm vásott papírját. A réten letört két gyékényvirág és nádbuzogány – amit anyámnak vittem volna – az egyik esésemnél eltört, kibomlott. Eldobtam őket, és már csak az öltönyt szorítottam magamhoz. A nagyanyám mesélte rémtörténetek, boszorkányos históriák a félelem felé mozgatták biztonságérzetemet. Hátra-hátranéztem, nem gurul-e utánam a kocsikerék, vagy nem lopakodik-e mögöttem egy lepedőbe bújt nyugtalan lélek. Csak néhány béka toccsant pocsolyába, meg a baglyok, denevérek húztak el egészen közel a fejemhez. Egy helyen az ösvény elenyészett. Széles tisztásra érkeztem, ahol vesszőhántók ütöttek tanyát, de most szombat van, mindenki hazavitte a heti hántott vessző mennyiségét, majd hétfőn jönnek vissza. Nekik bérletük van ahhoz a nyavalyás csónakhoz. Hogy borult volna fel az öreg, amikor egyedül ment értük! Akkor kiderült volna, tényleg nem tud-e úszni. Alig éreztem már fájdalmat és félelmet, amikor valamiben megbotolva

elestem. A bőröm nem lyukadt ugyan ki, de az öltönyöm víztől, sártól csöpögő gubanc lett. Nem foglalkoztam vele, mert mennem kellett. De merre? A víz felé gondoltam legjobbnak az irányt. Jól sejtettem, merre lehet a Tisza. Nem törődtem már szúnyogokkal, baglyokkal, denevérekkel, rémesekkel. E perctől örökre könyvekbe, mesékbe szorultak vissza. Már ők sem kísérték utamon.

Hamar elértem a vizet. Ittam egyet összezárt tenyeremből. A túoldali árteri erdő már eltakarta a falum fényeit, de balra tekintve megláttam a remény sugarát, amit a komp viharlámpája csurgatott a vízre. Nem volt már messze. Bukácsolva, el-elcsülyedve a lapály homokjában siettem maradék erőmet mind bevetve. Mire odaértem, az utolsó szekér is rágördült a komp rámpájára. Hangos nógatással állították sorba a fogatokat és nyugtatták a lovakat, ökröket. Egy motoros zárta a sort az aznapi utolsó járaton. A korlátba kapaszkodva álltam, szülőfalum felé néztem a lámpa fölött. Arra gondoltam, hogy a kövesúton megyek majd, nem alól, a víz mellett. Elegendem van a füzesekből, ösvényekből. A kikötés pillanatában kiugrottam a partra, és addig rohantam, amíg meg nem botlottam. Nem estem el, de lépésre váltottam.

A motoros csak a kövesúton ért utol, de nem kérdezte meg, hova megyek. Az utcák kihaltak, semmi mozgás, hang, csak a kutyák vonítottak. Vagy meghalt valaki, vagy veszett kutya jár a közelben, olyankor szoktak így sírni az ebek. Az előbbire gondoltam, mert az kisebb veszéllyel jár. A falut elhagyva azért visszanéztem, nem jön-e mégis a veszett kutya. Lassan megnyugodtam, de lüktető fájdalmat kezdtem érezni a lábujjamban. A szandált le kellett vennem. Kihúzódtam az árokspartra, mert a frissen felöntött zúzalékkő szúrta a talpamat. A telefon vezetéke versenyt ciripelt a tücskökkel, de nem tudtam úgy gyönyörködni benne, mint a túlparti koncertben. A sötéthez hozzászokott szemem az oszlopokat vigyázta, mégis ütköztem eggyel. Félúton már azon töprengtem, mennyit érdemes elmondanom kálváriámból, hogy hirtelen haragú apám kárt ne tegyen Pista bácsiban. Kiállt a fájás a lábujjamból, már a révészre sem haragudtam. Távol voltam két hónapot, örülnek majd, ha látnak. Arra nem gondoltam, hogy néném is a gondatlanság gyanújába keveredik, mert inkább Pista bácsi kárára színeztem volna a történetet.

A falumba érve vakon hazataláltam volt. Most az egyszer nem ingereltem a korcsmáros kutyáját, pedig ezt a le-

hetőséget máskor mindig kihasználtam. Tizenegy óra lehetett, mert már zárva volt az apák boltja. A maradék távot hazáig már futva tettem meg. A kapuban még egyszer leesett a csomagom kutyánk eltúlzott szeretetmegnyilvánítása következtében. A csaholásra kijöttek szüleim.

Az előre elgondoltak szerint adtam elő az eltévedésemet. A részleteket el is hagyhattam fürdés közben, mint ahogyan a vacsorát is, de arra még volt erőm, hogy fölvegyem az öltönyt megmutatni, hogy áll rajtam. A ruha siralmas állapota beszédesen vallott mindkettőnk meghurcoltatásáról.

Álmomban az új öltönyömben jöttem át a Tiszán, mint valami kövesúton. Ezen a parton szüleim és barátaim vártak. Mintha Magdi is köztük lett volna azzal a könyvvel a kezében, amelyet valahol a túlsó parton kiejtettem a csomagból.